

Ierom. lect. univ. dr. Rafael Povîrnaru,
Facultatea de Litere, Istorie și Teologie,
Universitatea de Vest, Timișoara

SLUJIRE, ROSTIRE ȘI DĂRUIRE MISIONARĂ – BORNE EXISTENȚIALE ALE PATRIARHULUI IUSTIN MOISESCU ¹

Abstract: *This material aims to highlight one of the most important figures of the Romanian Orthodox Church, Patriarch Iustin Moiescu.*

Particularly concerned with the cultic experience of church life, the hierarch evoked is characterized as a person constantly eager to know and deepen the teaching of faith that springs both from the Holy Scriptures, to which he is deeply attached spiritually and eager to reveal Christ in his life, as well as from the extensive understanding of the values that spring from Holy Tradition.

The intellectual caliber of Romania's fourth hierarch is also confirmed by his efforts to bring the entire teachings of the Church to bear on the missionary work of the Church, as well as to promote the main moral principles imposed by the teachings of Christ, a reality highlighted throughout his entire discourse.

Keywords: *God, Holy Bible, Sermon, Holy Tradition, Word*

Preliminarii

În fiecare etapă existențială a acestui popor, Biserica Ortodoxă Română a adoptat și a transmis societății un mesaj autentic de recunoaștere a valorilor de credință, a reperelor istorice, precum și a virtuților care fac din creștinul român un autentic univers de trăire și

1. Acest articol reprezintă o versiune remaniată a materialului cu titlul: „Cult, cuvânt și misiune – dezideratul triadic al Patriarhului Iustin Moiescu”, publicat în volumul: Ierom. Rafael POVÎRNARU, *Strălucește în inimile noastre, Iubitorule de oameni... Studii de teologie liturgică*, Ed. Eurostampa/Centar za banatske studije, Timișoara/Vârșeț, 2025, pp. 73-84.

manifestare hristică. În acest sens, de-a lungul timpului, Sfântul Sinod a încuviințat evocarea fie a unor personalități de marcă din rândul clericilor și credincioșilor ortodocși români, fie a unor spații considerate a fi elemente făuritoare de credință și valori creștine.

În contextul anului 2025, care prilejuiește împlinirea unui secol de existență a Patriarhiei Române, precum și atingerea pragului de 140 de ani de la dobândirea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, se cuvine a reliefa o serie de chipuri fundamentale pe care istoria le consemnează ca repere de cultură și slujire în sânul obștii eclesiale românești. În rândul celor din urmă se înscriu și două figuri de marcă ale ortodoxiei românești, respectiv Patriarhul Nicodim Munteanu² și Patriarhul Iustin Moiescu, personalități care s-au aflat la cârma spirituală a României, reușind să păstreze unitatea de credință a românilor, în ciuda profundelor ostilități pe care autoritatea politică de atunci le promova cu scopul declarat de a destructura ființa eclezială a neamului românesc.

Cei doi patriarhi s-au succedat în aceeași ordine în scaunul patriarhal de la București, ambii dovedind un spirit abil de combativitate rațională în lupta cu regimul comunist opresiv și dornic de a îngropa pentru totdeauna conștiința românilor, crescuți, în majoritatea lor, tocmai în mediul rural³, atât de viu și de adânc angajat în asumarea Crucii lui Hristos.

Având în vedere deplina actualitate a mesajului surprins în scrierile și cuvântările sale, precum și conformitatea acestuia cu încercările anului 2025, în rândurile de mai jos vom recurge la creionarea profilului patriarhului Iustin Moiescu, cel care, prin întreaga lui activitate, a reușit îmbinarea potrivită dintre responsabilitățile sacerdotale și cele educaționale, dar și misionare, pe care le-a întreținut continuu, completându-le cu o amplă preocupare filantropică⁴, angajându-se astfel în mod activ în slujba poporului creștin pe care l-a păstorit.

2. A păstorit Biserica Ortodoxă Română între anii 1939-1948.

3. Despre procentul urban/rural, a se vedea: Daniel DAVID, *Psihologia poporului român. Profilul psihologic al românilor într-o monografie cognitiv-experimentală*, Ed. Polirom, București, 2015, pp. 77-181.

4. † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pentru pacea a toată lumea. Omilii arhieresti la Nașterea și Învierea Domnului*, Episcopia Argeșului și Muscelului/Anastasia, 2004, p. IV.

Ca fiu al poporului român, Patriarhul Iustin Moiescu, așezat de Dumnezeu în scaunul patriarhal într-o perioadă istorică deloc facilă pentru neamul nostru, a dovedit un real spirit părintesc, completat de o adâncă abilitate duhovnicească în a păstra turma lui Hristos la umbra cupolei de har a Bisericii, fapt ce a generat un parcurs deosebit al Bisericii Ortodoxe Române prin istorie, cadru așezat pe pilonii existențiali ai Cuvântului lui Dumnezeu.

Scurte detalii biografice

Al patrulea patriarh al României⁵ s-a născut la data de 5 martie 1910, fiind la rândul său fiu al satului românesc, mai exact al satului Căndești, comuna Albești, județul Argeș.

Fiu al mamei Maria și al învățătorului⁶ Ioan Moiescu, fiul Iustin, după botezul „din apă și din Duh”, a urmat școala primară în satul natal, în perioada 1916-1921, frecventând mai apoi cursurile Liceului „Dinicu Golescu” din Câmpulung Muscel, între anii 1921-1922, reușind ulterior să-și continue clasele de liceu ca bursier al Seminarului Teologic „Patriarhul Miron” din cetatea musceleană, absolvind în anul 1930 ca șef de promoție⁷.

Observându-i capacitățile intelectuale și dorința sinceră de a cunoaște cât mai mult cu putință, îndeosebi din domeniul Teologiei, patriarhul Miron Cristea îi facilitează tânărului seminarist accesul ca bursier la Facultatea de Teologie din Atena, între anii 1930-1934, unde

5. Despre activitatea și personalitatea patriarhului Iustin Moiescu, a se vedea și: † Nestor VORNICESCU, mitropolitul Olteniei, „La 70 de ani de viață ai Prea Fericitului Patriarh Dr. Iustin Moiescu. Fericit făcătorul, binevestitorul și apărătorul păcii”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XCVIII (1980), nr. 3-4, pp. 332-338; Pr. Dumitru SOARE, „Contribuția Prea Fericitului Patriarh Iustin la dezvoltarea relațiilor ecumenice ale Bisericii Ortodoxe Române”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XCVIII (1980), nr. 3-4, pp. 405-432.

6. Cf. Pr. Ioan RĂMUREANU, „La 70 de ani de viață ai Prea Fericitului Patriarh Iustin”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XCVIII (1980), nr. 3-4, pp. 339.

7. Pr. Niculae ȘERBĂNESCU, „Patriarhia Română la 70 de ani (1925-1995)”, în: *Autocefalie, Patriarhie, Slujire sfântă. Momente aniversare în Biserica Ortodoxă Română*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995, p. 281.

devine licențiat, obținând calificativul maxim⁸ din partea comisiei de evaluare a tezei de licență.

Cu ocazia șederii sale prelungite pe tărâmurile Greciei reușește să dobândească un exercițiu de vorbire fluentă a limbii neogrecești, precum și ample cunoștințe de greacă veche.

Cu aceste rezultate, licențiatul Iustin Moiescu revine în țară, unde, bucurându-se în continuare de sprijinul patriarhului Miron Cristea, pornește într-un nou demers de fundamentare teologică la Facultatea de Teologie Romano-Catolică din Strasbourg – Franța, pentru o perioadă de doi ani (1934-1936), unde începe elaborarea tezei de doctorat cu titlul: *Evagrie din Pont. Viața, scrierile și învățătura*⁹, pe care o susține în 1937 la Atena sub îndrumarea profesorului Dimitrios Balanos.

În urma suținerii tezei sale, Iustin Moiescu obține și de această dată calificativul maxim – *arista*, câștigând în acest fel aprecierea unanimă a întregii comisii de evaluare.

Având o asemenea pregătire, noul doctor în Teologie reușește echivalarea studiilor sale externe în cadrul Institutului Universitar Teologic al Universității din București.

Ulterior devine profesor de limba latină în cadrul Seminarului „Nifon Mitropolitul”, unde se remarcă în mod cu totul deosebit ca un cadru didactic solid pregătit, fapt ce îi aduce o recunoaștere imediată, materializată în anul 1938 prin activarea, la cererea Bisericii Ortodoxe din Polonia, ca profesor de Noul Testament în cadrul Universității din Varșovia, unde s-a distins ca o persoană „cu înaltă competență și eleganță”¹⁰.

După un periplu mai larg în calitate de universitar pe la Iași și Suceava devine, începând cu anul 1942, profesor titular al Universității din București, unde vreme de 17 ani s-a implicat deschis în tot ceea ce a presupus nevoia Bisericii la momentul respectiv.

8. Alexandru M. IONIȚĂ, „Cei patru mari patriarhi ai celor 60 de ani de patriarhat ortodox românesc”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, CIII (1985), nr. 9-12, p. 793.

9. A se vedea, † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evagrie din Pont*, Episcopia Argeșului și Muscelului/Anastasia, 2002.

10. Pr. I. RĂMUREANU, „La 70 de ani de viață ai Prea Fericitului Patriarh Iustin”, p. 341.

Cu ocazia vacantării scaunului vlădicesc de la Sibiu, prin trecerea la cele veșnice a mitropolitului Nicolae Bălan¹¹ (6 august 1956), urmare a faimei profesionale dobândite în sânul Bisericii, este ales ca nou Mitropolit al Ardealului, după ce în prealabil parcurge fulgurant toate treptele clericale pentru a putea deveni arhiereu, fiind astfel înscăunat la Sibiu, la data de 18 martie 1956.

După o scurtă perioadă de timp, de doar 10 luni, promovează în ierarhia Bisericii Ortodoxe Române, fiind ales la 10 ianuarie 1957 ca Mitropolit al Moldovei, urmare a „nașterii în veșnicie” a vlădicăi Sebastian Rusan¹².

După 20 de ani de arhipăstorire în capitala Moldovei este ales la data de 12 iunie 1977 ca arhiepiscop al Bucureștilor, mitropolit al Ungrovlahiei și patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, păstorind în această slujire până la adormirea sa în Domnul, la data de 31 iulie 1986.

Patriarhul Iustin, slujitor al tainei și misionar al Cuvântului

După ce am trecut în revistă parcursul clerical și profesoral al patriarhului Iustin Moiescu, se cuvine să evidențiem în continuare câteva dintre aspectele relevante ale activității sale, de această dată din perspectiva implicării sale în „taina Bisericii”, atât prin slujire sacerdotală la altarul Bisericii, cât și prin așezarea în lumină a câtorva dintre slujirile sale prin faptă și prin cuvânt.

Astfel, reținem că sacerdotul Iustin Moiescu s-a dovedit a fi un autentic slujitor al Tainei, manifestându-și această calitate nu doar ca un iubitor al Sfintei Scripturi, cât și al cultului în general.

Din acest punct de vedere, în calitatea sa de Patriarh, Iustin Moiescu se așează la porțile Împărăției Cerurilor, pe care o deschide ca părinte duhovnicesc tuturor creștinilor români prin publicarea unor importante cărți de cult, precum: *Noul Testament*, în 1979, *Sfânta Scriptură*, în anul 1982, prin retipărirea principalelor cărți de cult, a

11. A păstorit ca urmaș al Sfântului Andrei Șaguna, între anii 1920-1955.

12. A păstorit ca mitropolit al Moldovei între anii 1950-1956.

Catehismului creștinului dreptcredincios, a unei serii importante de cărți de rugăciuni - parte integrantă a cultului privat¹³.

Acestora li se adaugă și inițiativa tipăririi celor 90 de volume din colecția *Părinți și Scriitori Bisericești*, aproximativ 50 de volume dintre acestea văzând lumina tiparului până astăzi¹⁴, precum și a colecției *Arta creștină în România*, în 6 volume.

Dornic de a deprinde nu doar învățătura Sfinților despre rugăciune, post, lacrimi, atât de necesare în procesul de sfințire, cât mai ales modelul de slujire arhierească, dar și de revărsare de iubire către cartea de cult, patriarhul Iustin dedică un studiu important din opera sa Sfântului Dosoftei al Moldovei¹⁵ – renumit îndeosebi și prin activitatea editorială, fructificată în sensul tipăririi unui important set de cărți ale cultului ortodox¹⁶.

Astfel, observăm cum însuși patriarhul îl numește pe Sfântul Dosoftei „ctitor al literaturii noastre”, precum și „ierarh cu aleasă viață religioasă, om de mare cultură, iubitor al pământului strămoșesc”¹⁷.

Un alt detaliu surprins în același studiu relevă faptul, scrie patriarhul Iustin, că

„smeritul Dosoftei moldoveanul, cum el însuși semnează [...] și-a iubit țara cu toată ardoarea sufletului său mare. El n-a șovăit să se întoarcă acasă după întâia sa peregrinare în Polonia”¹⁸.

Din aceste ultime cuvinte reiese parcă un profil comun al celor doi ierarhi atunci când vine vorba de peregrinările externe întru formarea

13. Despre cultul privat, a se vedea: Pr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993, pp. 45-85.

14. A se vedea, în acest sens Pr. Cristian GAGU, „Contribuția Patriarhului Iustin Moisescu la traducerea scrierilor patristice în limba română”, în: *Biserică, Misiune, Societate*, vol. 19, Ed. Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2019, pp. 233-252.

15. † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Dosoftei Mitropolitul și alte scrieri*, Episcopia Argeșului și Muscelului/Anastasia, 2003, pp. 153-174.

16. Sfântul ierarh Dosoftei al Moldovei a fost un iubitor desăvârșit al cărții ortodoxe de cult, aducându-și contribuția la apariția următoarelor exemplare folosite în cadrul ritualic eclesial: *Psaltirea în versuri*, *Dumnezeiasca Liturghie*, *Molitfelnicul* etc.

17. † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Dosoftei Mitropolitul...*, p. 153.

18. † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, p. 163.

necesară slujirii lui Hristos, precum și păstoria ambilor din poziția de mitropoliți ai Moldovei.

Așadar, putem bănuși de unde a pornit dragostea pentru slujirea Bisericii lui Hristos în sufletul patriarhului Iustin Moiescu, precum și preocuparea adâncă a acestuia pentru Sfânta Scriptură în special, dar și pentru cult în general.

Apreciem că și aceste ultime colecții pot fi considerate drept cărți de cult, întrucât prin întâlnirea cu operele Sfinților Părinți, în lumina cuvântului plin de harul Duhului Sfânt are loc dialogul tainic dintre cititor și autorul sfânt al scrierii.

De altfel, orice cuvânt așezat sub „protia Duhului“ devine puntea dialogală în tainicul rugăciunii dintre Dumnezeu și sfântul autor al operei, iar prin acesta din urmă se realizează comuniunea cu creștinul cititor, căruia i se deschide astfel Cerul, revelându-i-se voia și lumina lui Dumnezeu.

Se desprinde această realitate cu atât mai mult cu cât operele Sfinților Părinți abundă de texte din Sfânta Scriptură - Cuvântul lui Dumnezeu, cea mai importantă carte de cult a creștinătății.

De asemenea, ca o carte dedicată ritualului bisericesc rămâne în fapt și colecția *Artă creștină*, ea revelând centralitatea icoanei¹⁹ ca obiect de cult, dar mai ales ca „Scriptura în imagini“.

După cum observăm, conștiința centralității Sfintei Scripturi²⁰ în actul de cult ortodox, fapt rezultat mai ales din calitatea patriarhului Iustin de profesor de *Studiul Noului Testament*, a primat și în activitatea sacerdotală, dar și în cea editorială, desfășurată de Biserica Ortodoxă Română pe durata arhipăstoririi celui de-al patrulea ei patriarh.

Având la bază aceste considerații, se poate desprinde ideea că și patriarhul Iustin Moiescu poate fi așezat în rândul traducătorilor de carte de cult, bucurându-se astfel de o pomenire veșnică.

19. Despre însemnătatea icoanei în cultul ortodox, a se vedea: *** *Învățătura despre sfintele icoane reflectată în teologia ortodoxă românească. Studii și articole*, vol. I, Ed. Basilica, București, 2017.

20. Despre Sfânta Scriptură în opera patriarhului Iustin Moiescu, a se vedea: † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Sfânta Scriptură și interpretarea ei în opera Sfântului Ioan Hrisostom*, Episcopia Argeșului și Muscelului/Anastasia, 2003.

În același timp, părintele patriarh s-a remarcat printr-o bogată activitate prin cuvânt, întregind practic slujirea sa printr-un alt act de cult – *predica* – lumina prin cuvânt.

În acest sens, patriarhul Iustin și-a însoțit întotdeauna actul sfințitor săvârșit de la „catedra Cerului” – sfântul altar, de un profund „cuvânt cu putere multă”, menit a trezi conștiința auditoriului spre o asumare concretă și dinamică pe „Cărarea Împărăției”²¹.

Înțelegând că principala datorie a unui slujitor al Bisericii rămâne nașterea în conștiințele credincioșilor a lui Hristos, fapt ce aduce cu sine și o înviere autentică a poporului creștin, ancorat deplin în fizionomia socio-politică a vremurilor sale, patriarhul Iustin se aude și astăzi printr-o serie întreagă de „cuvinte din Cuvânt”, din care reiese vădit nu doar o conștiință liturgică activă, ci mai ales intenția vizibilă, concisă și clară de a restaura chipul lui Hristos în sufletul omului contemporan și nu numai, întru devenirea sa în Dumnezeu.

Astfel, într-o pastorală a sa scrisă cu ocazia praznicului Nașterii Domnului²², pe atunci, mitropolitul Iustin al Ardealului afirma că:

„Revărsarea dumnezeieștii milostiviri asupra noastră prin pogorârea cerului pe pământ pentru a schimba pământul în cer, ne îndeamnă să întâmpinăm pe Izbăvitorul [...] cu toată evlavia noastră creștinească. În acest fel [...], întâmpinând creștinește pe Domnul nostru Iisus Hristos [...] daruri aducem: credința noastră adevărată, nădejdea noastră puternică și dragostea noastră fierbinte. Căutând înlăuntrul nostru aflăm că acum cugetele noastre sunt deplin întărite prin unitatea credinței întru care ne-a ajutat Bunul Dumnezeu să ajungem, toți frații rugându-ne împreună în aceleași sfinte locașuri ca și strămoșii noștri de demult. [...] Iar dragostea noastră frățească purcede dintr-o inimă curată, împodobită cu florile virtuților agonisite printr-o muncă desfășurată sub umbra harului și îndreptată nu numai spre binele nostru, ci și spre binele obștesc. Ea nu mai este doar pârga unei munci izvorâte din iubirea de noi înșine, fiindcă poartă în sine pecetea iubirii față de aproapele nostru”²³.

21. Ierom. Arsenie BOCA, *Cărarea Împărăției*, Ed. Episcopia Ortodoxă Română a Aradului, Deva, 2006.

22. † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pentru pacea a toată lumea. Omilii arhieresti la Nașterea și Învierea Domnului*, pp. 9-17.

23. † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pentru pacea a toată lumea. Omilii arhieresti la Nașterea și Învierea Domnului*, pp. 12-13.

Ascultând aceste cuvinte, surprindem parcă fizionomia unui prezent continuu, în care egoismul și iubirea de sine primează tot mai adânc în fața oricăror principii morale. De asemenea, observăm cum ierarhul Iustin Moiescu insistă pe dimensiunea comunitară a muncii, nu în alt sens, ci strict ca rezultat imediat al manifestării iubirii de Dumnezeu și prin El, a iubirii de aproapele. Reiese din aceste cuvinte că numai practicarea autentică a virtuților poate salva omul de ură, dezbinare și necredință, cu atât mai mult pe cel contemporan.

Numai în acest fel, așa cum reiese din citatul de mai sus, Hristos se poate naște în Betleemul ființei noastre, noi înșine devenind, prin har, pâinea dospită spre jertfa întregii noastre ființe în actul comuniunii depline cu Fiul lui Dumnezeu euharistic

În același timp, vedem cum, prin gândurile expuse mai sus, mitropolitul Iustin insistă pe necesitatea activării conștiinței noastre naționale, care s-a născut și a crescut la sat, pornind practic din tinda Cerului, acolo unde, prin comunitatea de credință și de limbă, dar și prin actul sfințitor al Sfintei Liturghii²⁴, țăranul român și-a încheiat neamul prin rugăciune, păstrându-se astfel conștient de legătura indisolubilă cu înaintașii săi și cu tradiția moștenită de la aceștia, drept condiții fundamentale pentru păstrarea unității poporului.

În același spirit al marilor praznice, cu ocazia Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, prăznuită în anul 1969, de această dată din poziția de mitropolit al Moldovei, chiriarhul Iustin Moiescu avea să aștearnă în pastorală sa următorul mesaj:

„Înfăptuită prin Jertfa de pe Cruce și pecetluită în Înviere, *pacea* constituie cununa mării noastre ca adevărați frați între noi și vrednici fii ai lui Dumnezeu – Domnul Păcii. [...] *Pacea* este într-adevăr darul împăcării fiecăruia dintre noi cu Dumnezeu și al împăcării între noi. [...] Dar *pacea* este în același timp și legământul lăsat nouă de Mântuitorul, pentru a cărui înfăptuire și păstrare avem datoria sfântă de a nu cruța nicio osteneală. Cu gândul și cu fapta, cu inima și cuvântul, uniți în năzuința de a aduce obolul nostru la clădirea unei vieți fericite în întreaga lume și la desăvârșirea Împărăției Cerurilor, să facem să rodească din plin și

24. Despre însemnătatea Sfintei Liturghii în viața țăranului român, a se vedea: Pr. Dumitru STĂNILOAE, „Liturghia și unitatea religioasă a poporului român“, în: *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, Ed. Basilica, București, 2018, pp. 322-341.

pentru totdeauna sămânța *păcii*, sădită în sufletele noastre de Domnul nostru Iisus Hristos”²⁵.

Și aceste cuvinte par a fi fost rostite ieri, în condițiile în care, de-structurat profund de absența iubirii și a credinței în Dumnezeu, omul zilelor noastre, asemenea celui contemporan cu ierarhul Iustin, refuză pacea cu Cerul, cu sine, cu aproapele și în fapt cu întreaga creație în care se oglindesc „rațiunile divine”²⁶, așa cum frumos le descria Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae.

Este de la sine înțeles faptul că arhiepiscopul Iustin păstrează prin slujirea sa prin cuvânt, ca act de cult sfințitor de suflete, nu doar imaginea unui om conștient de întreaga nevoie spirituală a lumii sale contemporane, dar, cu atât mai mult, vedem cum actualitatea acestor mesaje este una adâncă și de necontestat. De asemenea, trebuie menționat că multe rămân cuvintele acestui slujitor care își pot revendica mesajul actual, însă prezentul material are ca scop indicarea principalelor deziderate pe care Patriarhul Iustin le-a manifestat în întreaga sa slujire sacerdotală.

Toate aceste calități au făcut din patriarhul Iustin Moisescu și un fervent misionar al Cuvântului în întreaga lume.

Este de notorietate faptul că acesta a reprezentat cu deplină preocupare Biserica Ortodoxă Română la o serie de întâlniri internaționale²⁷, unde a avut de fiecare dată un cuvânt de spus²⁸.

Preocupat, așa cum am subliniat și mai sus, de nevoia stringentă de manifestare și cultivare a iubirii dintre oameni, fapt ce aduce cu sine și pacea mondială, Mitropolitul Moldovei Iustin, cu ocazia participării sale la lucrările *Mișcării creștine pentru pace* de la Praga din

25. † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pentru pacea a toată lumea. Omilii arhieresti la Nașterea și Învierea Domnului*, pp. 266-267.

26. Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003, p. 42.

27. Despre vizitele sale internaționale în calitate de cap al Bisericii Ortodoxe Române, a se vedea: Pr. Mircea PĂCURARIU, *Dicționarul Teologilor Români*, București, 2002, p. 305.

28. A se vedea și discursurile ecumenice, în volumul: † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Discursuri ecumenice*, Episcopia Argeșului și Mușcelului/Ed. Anastasia, 2004.

anul 1964, intitulat *Criza dragostei dintre oameni*, avea să afirme următoarele:

„În vremea noastră, omenirea trăiește una dintre cele mai dificile epoci de tranziție din istoria ei. Lumea veche, care și-a întemeiat pe forță cele mai multe dintre principiile ei de viață, se vede acum silită să cedeze locul unei lumi care voiește să pună dreptatea la temelia așezării ei sociale, [...] spre asigurarea păcii între popoare. [...]. Lumea este însă profund divizată în concepțiile ei de a asigura omului o bază normală de viață”²⁹.

În continuare, același autor afirma:

„Din zi în zi se aud tot mai multe glasuri care afirmă că războiul a devenit astăzi imposibil de evitat din cauza existenței înfricoșătoarelor arme atomice de distrugere rapidă în masă și cu consecințe prelungite. Simțământul sau teama de umanitate pot într-adevăr amâna declanșarea unui dezastru nuclear. [...] Existența armelor atomice [...] nu constituie decât un mijloc pentru stabilirea unui echilibru temporar, fragil și precar deasupra unei prăpăstii, în care totuși omenirea poate fi aruncată dintr-un motiv sau altul, într-o zi sau alta. Înarmarea nu servește pacea; pregătirile de război duc la război. Numai dezarmarea duce la pace”³⁰.

Vrem sau nu, actualitatea acestor cuvinte nu poate fi pusă la îndoială, analiza urmând a o face fiecare dintre cititorii operei celui de-al patrulea patriarh al României.

Concluzii

Se desprinde în final concluzia că, preocupat și fundamentat de un studiu teologic solid, susținut deopotrivă de un puternic sentiment misionar, patriarhul Iustin Moiescu s-a dovedit a fi prin întreaga sa slujire pusă în slujba Bisericii, în toate cele trei demnități chiriarhale, Mitropolit al Ardealului, Mitropolit al Moldovei și Sucevei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, un real iubitor al cultului și cărții de cult, dar mai ales al Sfintei Scripturi, un prieten sincer al Sfinților Părinți, dar și un aprig luptător prin cuvânt pentru ca lumea întreagă să cunoască puterea iubirii lui Dumnezeu și de Dumnezeu, numai așa putând fi posibilă pacea dintre toți cei care, prin calitatea noastră de

29. † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, p. 173.

30. † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, p. 174.

„chip al Chipului“, devenim prin întregul chip iconic, misionari ai Cerului.

Iar acest lucru nu va putea deveni posibil decât atunci când fiecare dintre noi va iniția sincer, într-un plan dialogal cu Dumnezeu, procesul de dobândire „a culturii Cerului“, pentru că în final, „cultura rămâne mintea unui neam“.

Într-un context istoric profund marcat de deflagrații și suferințe, apelul la cuvântul Patriarhului Iustin Moiescu poate reprezenta oricând un nemijlocit reper de comuniune și consensualitate între popoare, fapt care va aduce cu sine o autentică și verosimilă propovăduire și trăire în cuvântul și iubirea lui Dumnezeu.

Tezaurul Bisericii definit prin cuvânt scripturistic și experiență duhovnicească poate fi oricând o bornă de refacere duhovnicească a ființei umane și de reșezare a acesteia în icoana pnevmatică a Cerului, fapt ce va putea marca o existență sfințitoare, atât în plan individual, cât mai ales în plan comunitar. Acestea au reprezentat dezideratele întregii activități arhieresti a patriarhului Miron Cristea, al cărui mesaj rămâne de o actualitate de necontestat, atât pentru slujitorii sfintelor altare, cât și pentru decidenții istorici ai momentului.

De aceea este important să înțelegem că unitatea Bisericii va reprezenta întotdeauna și unitatea de neam și țară, conștiință pe care înaintașii noștri au manifestat-o și mărturisit-o ca un deziderat în Hristos.

Așadar, având în față modelul înaintașilor noștri, după măsura posibilității, fiecare dintre noi este chemat să depună un efort consistent ca prin cuvânt, slujire și mai ales iubire de Dumnezeu și de aproapele, acest neam să nu-și piardă comuniunea cu Sfânta Treime.